

20 Ιουνίου 1991

[ΠΙΚΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, ΚΩΝΣΤΑ-
ΝΤΙΝΙΔΗΣ Δ/στές]

5

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΣΩ

1. ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ,

2. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,

3. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ Τ/Κ
ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ,

10

Εφεσεύοντες-Καθ' ων η αίτηση,

v.

ΝΙΚΟΛΑ ΜΕΛΕΤΗ,

15

*Εφεσίβλητου-Αιτητή.**(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 906).*

- 20 Ο Περί Επιτάξεως Ιδιοκτησίας Νόμος του 1962, (Ν.21/62) — Διάταγμα επίταξης Τουρκοκυπριακής Περιουσίας ημερομηνίας 8.1.1987 — Αρμόδιο όργανο για την εκτέλεση του διατάγματος η Κεντρική Επιτροπή — Η απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής ημερομηνίας 16.4.1986 για θέσπιση κριτηρίων για την παραχώρηση τουρκοκυπριακής γεωργικής γης, κατ' ουδένα λόγο δεν μεταβιβάζει αρμοδιότητες της Κεντρικής Επιτροπής στις Επαρχιακές Επιτροπές.

25

Διοικητικό Δίκαιο — Συλλογικά όργανα — Αρμοδιότητες — Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων — Στοιχειώδεις λόγοι καλής και χρηστής διοίκησης απαιτούν για την λήψη έγκυρης απόφασης την ύπαρξη πρακτικού που να την ενσωματώνει.

30

Διοικητικό Δίκαιο — Συλλογικά όργανα — Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων — Είναι δυνατή μόνο αν αυτό επιτρέπεται ή επιβάλλεται από τους κανόνες που ρυθμίζουν την αρμοδιότητά του.

35

Το ζήτημα που τέθηκε προς εκδίκαση στην έφεση αυτή ήταν κατά πόσο ορθά ο πρωτόδικος Δικαστής ακύρωσε την απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής Διαχείρισεως Τουρκοκυπριακών Περιουσιών Λάρνακας να παραχωρήσει το μισό της έκτασης του γεωργικού κλήρου του εφεσίβλητου σε τρίτο, αποφασίζοντας ότι η Επαρχιακή επιτροπή ήταν αναρμόδιο όργανο για τη λήψη τέτοιας απόφασης.

Σύμφωνα με το Διάταγμα της 8ης Ιανουαρίου 1987 που εκδόθη-

κε από τον Υπουργό Εσωτερικών βάσει του Περί Επιτάξεως Ιδιοκτησίας Νόμου του 1962 (Ν. 21/62) και με το οποίο επιτασσόταν για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας όλη η κινητή και ακίνητη ιδιοκτησία των τουρκοκυπρίων που δεν χρησιμοποιούνταν από αυτούς, αρμόδιο όργανο για την εκτέλεση του διατάγματος αυτού θέτονταν η Κεντρική Επιτροπή η οποία είχε συσταθεί, μαζί με τις Επαρχιακές Επιτροπές, την 18.8.1975 από το Υπουργικό Συμβούλιο.

5

Την 16.4.1986 η Κεντρική Επιτροπή με απόφασή της είχε θέσει κριτήρια για την παραχώρηση τουρκοκυπριακής γεωργικής γης.

10

Με βάση το κείμενο της πιο πάνω απόφασης της Κεντρικής Επιτροπής ήταν εισήγηση των εφεσειόντων ότι οι Επαρχιακές Επιτροπές ήταν το αρμόδιο όργανο για τη λήψη απόφασης όπως η επίδικη. Περαιτέρω δε ισχυρίστηκαν ότι με τον καθορισμό των κριτηρίων ο ρόλος της Κεντρικής Επιτροπής για την παραχώρηση της γης που είχε επιταχθεί θα πρέπει να θεωρούνταν ότι εξαντλήθηκε.

15

Σύμφωνα με την εισήγηση του εφεσίβλητου το μόνο που είχε σημασία για το ποιο ήταν το αρμόδιο όργανο ήταν το ίδιο το Διάταγμα Επίταξης που ρητά εξουσιοδοτούσε την Κεντρική Επιτροπή να εκτελέσει το διάταγμα αυτό διενεργώντας κάθε πράξη για την επίτευξη των σκοπών της Επίταξης και για την διαχείριση της ιδιοκτησίας.

20

Το Ανώτατο Δικαστήριο απορρίπτοντας την έφεση αποφάσισε ότι:

25

(1) Μόνη πηγή αρμοδιότητας στην υπόθεση αυτή ήταν το Διάταγμα Επίταξης. Ο καθορισμός των κριτηρίων και ο τρόπος διατύπωσης της απόφασης της Κεντρικής Επιτροπής δεν οδηγεί στο συμπέρασμα πως αποξενώθηκε αυτή από την αρμοδιότητά της για να τη μεταβιβάσει στις Επαρχιακές Επιτροπές.

30

(2) Είναι ουσιαστικές για ένα συλλογικό όργανο και ιδιαίτερα για θέματα μεταβίβασης αρμοδιότητας η τήρηση πρακτικών που θα ενσωματώνουν την απόφαση όπως απαιτούν στοιχειώδεις λόγοι καλής και χρηστής διοίκησης. *Medcon Construction and Others v. Republic (Minister of Finance and Others) (1968) 3 C.L.R. 535.* Στην παρούσα υπόθεση ούτε η απόφαση για τον καθορισμό των κριτηρίων ούτε οτιδήποτε άλλο δείχνουν ότι λήφθηκε απόφαση για τη μεταβίβαση των εξουσιών της Κεντρικής Επιτροπής στις Επαρχιακές Επιτροπές.

35

(3) Σαφώς η Κεντρική Επιτροπή δεν είχε δικαίωμα να μεταβιβάσει την αρμοδιότητά της είτε στις Επαρχιακές Επιτροπές είτε σε οποιοδήποτε άλλο. Είναι δυνατή η μεταβίβαση αρμοδιότητας οργάνου μόνο αν αυτό επιτρέπεται ή επιβάλλεται από τους κανόνες που ρυθμίζουν την αρμοδιότητά του. Ούτε το Διάταγμα Επίταξης ούτε οτιδήποτε άλλο έδωσε στην Κεντρική Επιτροπή εξουσία για

40

45

μεταβίβαση της αρμοδιότητάς της.

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.

Αναφερόμενες Υποθέσεις:

5

Medcon Construction and Others v. Republic (1968) 3 C.L.R. 535·

Anraam v. Cyprus Ports Authority (1984) 1 C.L.R. 1042·

Evlogimenos v. Republic (1973) 3 C.L.R. 184·

10

Αναστάση ν. Δημοκρατίας (Προσφυγή αρ. 329/89 απόφαση δόθηκε 24.9.1990).

Έφεση.

15

Έφεση εναντίον της απόφασης Δικαστή του Ανώτατου Δικαστηρίου Κύπρου (Στυλιανίδης, Δ.) που δόθηκε στις 18 Φεβρουαρίου, 1989 (Αριθμός Αγωγής 911/87) με την οποία η απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής Διαχειρίσε-

20 ως Τουρκοκυπριακών Περιουσιών Λάρνακας να μειώσει τον κλήρο που δόθηκε στον εφεσείοντα ακυρώθηκε.

Α. Βασιλειάδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας Α, για τους εφεσείοντες.

25

Α.Σ. Αγγελίδης, για τον εφεσίβλητο.

Cur. adv. vult.

30

ΠΙΚΗΣ Δ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής κ. Κωνσταντινίδης.

35

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Δ: Το 1978, η Κεντρική Επιτροπή Διαχειρίσεως Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, παραχώρησε στον εφεσίβλητο, ως εκτοπισθέντα γεωργοκτηνοτρόφο, γεωργικό κλήρο με αρ. Γ32Σ, έκτασης 36 σκαλών. Την 15η Ιουλίου 1987, η Επαρχιακή Επιτροπή Διαχειρίσεως

40

Περιουσιών Λάρνακας αποφάσισε να παραχωρήσει το μισό αυτής της έκτασης σε τρίτο, μειώνοντας έτσι ανάλογα τον κλήρο που δόθηκε στον εφεσίβλητο. Με την προσφυγή του ο εφεσίβλητος υποστήριξε πως η απόφαση για τη

μείωση ήταν, γι' αριθμό λόγων, άκυρη. Με την πρωτόδικη 45
απόφαση κρίθηκε ότι η Επαρχιακή Επιτροπή ήταν αναρ-
μόδιο όργανο για τη λήψη τέτοιας απόφασης και ακυρώ-
θηκε η απόφαση. Η Δημοκρατία εφεσίβαλε την πρωτόδικη
απόφαση. Το μόνο ζήτημα που εγείρεται για εξέταση είναι
το κατά πόσο την αρμοδιότητα για την επίδικη διοικητική
πράξη την είχε η Κεντρική ή η Επαρχιακή Επιτροπή. 5

Από το 1975, με βάση τον περι Επιτάξεως Ιδιοκτησίας
Νόμο του 1962 (Ν. 21/62), εκδίδεται κάθε χρόνο Διάταγμα
με το οποίο επιτάσσεται για σκοπούς δημόσιας ωφελείας
που εξειδικεύονται σ' αυτό, "όλη η κινητή και ακίνητη
ιδιοκτησία, οπουδήποτε και αν αυτή βρίσκεται, που ανή-
κει σε τουρκοκυπρίους και δεν χρησιμοποιείται απ' αυ-
τούς." Μας ενδιαφέρει το Διάταγμα της 8ης Ιανουαρίου 10
1987 που δημοσιεύτηκε με αρ. 50 στην Επίσημη Εφημερί-
δα της Δημοκρατίας, αρ. 2198, της 9ης Ιανουαρίου 1987,
Παράρτημα Τρίτο, Μέρος II. Εκδόθηκε, όπως και τα
προηγούμενα παρόμοια, από τον Υπουργό Εσωτερικών
προς τον οποίο το Υπουργικό Συμβούλιο μεταβίβασε την 15
εξουσία που του παρέχει το άρθρο 4 του Νόμου. Παραθέ-
τουμε την τελευταία παράγραφο του Διατάγματος που
είναι η ουσιώδης για την υπόθεση αυτή.

"...Περαιτέρω εξουσιοδοτεί την Κεντρική Επιτροπή
που συστάθηκε ειδικά για την προστασία των περιου-
σιών Τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας, που έχουν εγκατα-
λειφθεί να εκτελέσει το διάταγμα αυτό διενεργώντας
κάθε πράξη για επίτευξη των πιο πάνω σκοπών και για 20
τη διαχείριση της ιδιοκτησίας".

Η Κεντρική Επιτροπή στην οποία αναφέρεται το Διά-
ταγμα, είχε συσταθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο την
18η Αυγούστου 1975, πριν δηλαδή εκδοθεί το πρώτο Διά-
ταγμα Επίταξης. Μαζί με αυτή, συστάθηκαν και Επαρχια- 25
κές Επιτροπές. (Βλ. Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου
αρ. 14202 που δημοσιεύτηκε στο Παράρτημα Τέταρτο της
Επίσημης Εφημερίδας της Δημοκρατίας της 29ης Αυγού-
στου 1975). Την 8η Ιανουαρίου 1987, την ημέρα δηλαδή
της έκδοσης του Διατάγματος Επίταξης που αναφέραμε, 30

το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη νέα σύνθεση της Κεντρικής και των Επαρχιακών Επιτροπών. Την 16η Απριλίου 1986, η Κεντρική Επιτροπή με απόφασή της έθεσε κριτήρια για την παραχώρηση τουρκοκυπριακής γεωργικής γης. Παραθέτουμε το μέρος τους πάνω στο 5 οποίο στηρίχτηκαν τα επιχειρήματα των εφεσειόντων.

"Οι Επαρχιακές Επιτροπές κατά την εφαρμογή των κριτηρίων να έχουν υπόψη τους τα πιο κάτω:-

10 ι) Όπου η έκταση της διαθέσιμης γης επιτρέπει την παραχώρηση βιωσίμων κλήρων, αυτό πρέπει να γίνεται.

15 ιι) Όπου τούτο είναι εφικτό η αξιοποίηση της γης θα μπορεί να γίνεται και επί συνεταιρικής βάσης.

ιιι) Η υπενοικίαση ή άλλως πως αποξένωση Τ/Κ κλήρων δεν επιτρέπεται.

20 ιν) Οι Επαρχιακές Επιτροπές μπορούν κατ' εξαίρεση να διαθέτουν σε μη εκτοπισθέντες μικρά τεμάχια ξηρικής γης ή άλλης καλλιέργειας τα οποία είναι περίκλειστα μέσα σε Ε/Κ κτήματα. Σε ειδικές περιπτώσεις θα δύναται να παραχωρηθεί Τ/Κ γη σε μη εκτοπισθέντες κατοίκους ακριτικών χωριών, των οποίων σημαντικό μέρος της γεωργικής γης κατελήφθη ή είναι απροσπέλαστο λόγω της Τουρκικής Εισβολής.

30 ν) Νεαρά ζευγάρια που προέρχονται από προσφυγικές γεωργικές οικογένειες και που έχουν σαν κύριο επάγγελμα την γεωργία δύναται να θεωρούνται δικαιούχοι για μέρος του κλήρου της οικογένειάς τους."

35 Είναι η εισήγηση των εφεσειόντων ότι ο καθορισμός των κριτηρίων, το περιεχόμενό τους και το γεγονός ότι διατηρήθηκαν οι Επαρχιακές Επιτροπές με την απόφαση της 8ης Ιανουαρίου 1987, πρέπει να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι οι Επαρχιακές Επιτροπές ήταν το αρμόδιο όργανο για την λήψη απόφασης όπως η επίδικη.

Είναι η εισήγηση του εφεσίβλητου ότι το μόνο που μπορεί να έχει σημασία για το πιο είναι το αρμόδιο όργανο, είναι το ίδιο το Διάταγμα Επίταξης που ρητά εξουσιοδοτεί την Κεντρική Επιτροπή να εκτελέσει το διάταγμα αυτό διενεργώντας κάθε πράξη για επίτευξη των σκοπών της Επίταξης και για την διαχείριση της ιδιοκτησίας. 5

Με την πρωτόδικη απόφαση κρίθηκε πως, όσο και αν ήταν αναγκαία η σύσταση εκτός από την Κεντρική Επιτροπή και των Επαρχιακών Επιτροπών για καλή, χρηστή, εύρυθμη και γρήγορη διαχείριση της ιδιοκτησίας για τους σκοπούς της επίταξης, δεν ήταν δυνατό να θεωρηθούν οι Επαρχιακές Επιτροπές ως αρμόδιο όργανο μια και δεν τους αναγνωρίστηκε τέτοια αρμοδιότητα είτε από το Διάταγμα Επίταξης είτε από οποιοδήποτε νόμο, κανονιστική πράξη ή νόμιμη εξουσιοδότηση. 10

Συμφωνούμε με την πρωτόδικη απόφαση. Είναι φανερό πως η μόνη πηγή αρμοδιότητας στην υπόθεση αυτή ήταν το Διάταγμα Επίταξης. Το γεγονός της σύστασης των Επαρχιακών Επιτροπών και της έγκρισης της νέας τους σύνθεσης είναι ουδέτερο σ' ότι σχετίζεται με το ζήτημα που μας απασχολεί. Ο καθορισμός κριτηρίων και ο τρόπος με τον οποίο διατυπώθηκε η σχετική απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής, δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα πως έτσι αποξενώθηκε η Κεντρική Επιτροπή από την αρμοδιότητά της για να τη μεταβιβάσει στις Επαρχιακές Επιτροπές. Το σημειώνουμε αυτό, γιατί ο δικηγόρος των εφεσειόντων πήρε τη θέση ότι οπωσδήποτε δε βρισκόμαστε μπροστά σε περίπτωση παράλληλης ή συντρέχουσας αρμοδιότητας της Κεντρικής Επιτροπής και των Επαρχιακών Επιτροπών και πως ο ρόλος της Κεντρικής Επιτροπής θα πρέπει να θεωρηθεί ότι εξαντλήθηκε με τον καθορισμό των κριτηρίων με βάση τα οποία οι Επαρχιακές Επιτροπές πλέον θα παραχωρούσαν τη γη που επιτάχθηκε. 15
20
25

Είναι γεγονός πως το απόσπασμα από την απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής που παραθέσαμε, είναι δυνατό να θεωρηθεί, έστω έμμεσα, ότι εμφανίζει τις Επαρχιακές 30

Επιτροπές να έχουν κάποιας μορφής αρμοδιότητα. Έχουμε σχετικά υπόψη μας την αναφορά σε εφαρμογή των κριτηρίων από τις Επαρχιακές Επιτροπές αλλά και την παράγραφο (iv) σύμφωνα με την οποία "οι Επαρχιακές Επιτροπές μπορούν κατ' εξαίρεση να διαθέτουν σε μή
 5 εκτοπισθέντες μικρά τεμάχια ξηρικής γης ή άλλης καλλιέργειας τα οποία είναι περικλειστά μέσα σε Ε/Κ κτήματα." Το πιο πολύ που μπορεί να αποκαλύψει ο τρόπος με τον οποίο διατυπώθηκαν τα κριτήρια, είναι κάποια εντύπωση της Κεντρικής Επιτροπής, σίγουρα εσφαλμένη, ότι οι Επαρχιακές Επιτροπές ήταν εφοδιασμένες με κάποια
 10 αποφαστική αρμοδιότητα πάνω στο θέμα. Αυτό όμως με κανένα τρόπο δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η Κεντρική Επιτροπή θέλησε, δια μέσου του καθορισμού κριτηρίων, να αποξενωθεί των αρμοδιοτήτων της για να τις μεταβιβάσει στις Επαρχιακές Επιτροπές ή για
 15 να δώσει οποιαδήποτε μορφής εξουσιοδότηση σ'αυτές, όπως το έθεσε διαζευκτικά ο δικηγόρος των εφεσειόντων.

Στην υπόθεση *Medcon Construction and others v. Republic (Minister of Finance and others) (1968) 3 CLR 535*, τονίστηκε το ουσιώδες της τήρησης πρακτικών από
 20 συλλογικό όργανο με ιδιαίτερη αναφορά στο θέμα της μεταβίβασης της αρμοδιότητας για το χειρισμό θέματος από το Υπουργικό Συμβούλιο στον Υπουργό Οικονομικών. Κρίθηκε πως θα ήταν αδιανόητο να γίνεται λόγος για λήψη αποτελεσματικής απόφασης από συλλογικό όργανο,
 25 πολύ λιγότερο για λήψη έγκυρης απόφασης, χωρίς την ύπαρξη πρακτικού που να την ενσωματώνει όπως απαιτούν στοιχειώδεις λόγοι καλής και χρηστής διοίκησης. (Βλ. επίσης *Anraam v. Cyprus Ports Authority (1984) 1 CLR 1042* στη σελίδα 1048).

30 Θα σημειώναμε ακόμα την υπόθεση *Enripides Enilogimenos v. Republic (Minister of Interior and Defence) (1973) 3 CLR 184*, στην οποία κρίθηκε πως το γεγονός ότι ο αιτητής πληροφορήθηκε ότι η αίτησή του διαβιβάστηκε στον Υπουργό Εσωτερικών για εξέταση, δεν μπορούσε να
 35 θεωρηθεί ως μεταβίβαση των εκ του Νόμου εξουσιών του Υπουργικού Συμβουλίου στον Υπουργό Εσωτερικών εν-

δεχομένως δυνάμει των προνοιών του Νόμου Περί Εκχώρησης Ενασκήσεως των Εξουσιών των Απορρεουσών εκ τινός Νόμου του 1962 (Ν. 23/62). Στην παρούσα υπόθεση ούτε η απόφαση για τον καθορισμό των κριτηρίων ούτε ο,τιδήποτε άλλο δείχνουν ότι λήφθηκε απόφαση για τη μεταβίβαση των εξουσιών της Κεντρικής Επιτροπής στις Επαρχιακές Επιτροπές.

5

Πρέπει όμως να προσθέσουμε πως, όπως και να έχουν τα πράγματα, σαφώς η Κεντρική Επιτροπή δεν είχε το δικαίωμα να μεταβιβάσει την αρμοδιότητά της είτε στις Επαρχιακές Επιτροπές είτε σε οποιοδήποτε άλλο. Είναι δυνατή η μεταβίβαση αρμοδιότητας οργάνου μόνο αν αυτό επιτρέπεται ή επιβάλλεται από τους κανόνες που ρυθμίζουν την αρμοδιότητά του. (Βλ. *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου - Ε.Π. Σπηλιωτόπουλου 4η έκδοση, σελ. 142, Δίκαιο των Διοικητικών Πράξεων - Μιχ. Δ. Στασινόπουλου έκδοση 1957, σελ. 190, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο - Π. Δαγτόγλου, Τόμος Α, σελ. 209, Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1929 - 1959 σελ. 106. Ούτε το Διάταγμα Επίταξης ούτε ο,τιδήποτε άλλο έδωσε στην Κεντρική Επιτροπή εξουσία για μεταβίβαση της αρμοδιότητάς της. Ακολουθεί πως, όπως ορθά αποφασίστηκε με την πρωτόδικη απόφαση, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε από αναρμόδιο όργανο. Η απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής όσο και αν δεν ήταν νόμιμη, δεν ήταν ανυπόστατη. Απόκτησε οντότητα μέσα στο διοικητικό χώρο και ορθά ακυρώθηκε. (Βλ. Παντελής Αναστάση ν. Δημοκρατίας, υπόθεση αρ. 329/89 της 24ης Σεπτεμβρίου 1990.)*

10

15

20

25

Για τους πιο πάνω λόγους η έφεση αποτυγχάνει και απορρίπτεται με έξοδα.

30

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.